

ŘAZENÍ A ČTENÍ ZNAKŮ V PROSTORU DĚLENÉHO KORIDORU

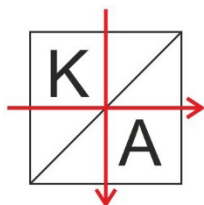
Příloha Směrnic (2019)

1. Úvod

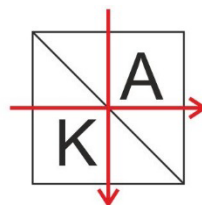
Rozvoj zejména figurálních křížovek a užití různých typů spojnic (a tedy i mozaikových políček) vyústil v potřebu upřesnit řazení a čtení znaků a vpisovaných výrazů v dělených koridorech. Za **dělený koridor** se považuje **koridor vymezený základní sítkou** (řádek, sloupec, mezikruží atd.) **a obsahující mozaiková políčka**.

2. Základní situace

Příkladem základní situace jsou dělené koridory s celými spojnicemi. Způsob řazení a čtení znaků je všeobecně považován za zcela zřejmý a přirozený. U **základní mozaiky** (spojnice vede z levého dolního do pravého horního rohu základního políčka) se čte v obou křižujících se směrech stejné pořadí znaků. Na *obr. 1a* se tak čtou znaky vodorovně i svisle ve stejném pořadí K a A. U **převrácené mozaiky** (spojnice vede z levého horního do pravého dolního rohu základního políčka) se pořadí znaků v křižujících směrech mění, převrací. Na *obr. 1b* se tak vodorovně čtou znaky v pořadí KA, ve svislém směru v pořadí AK. Pomocné šipky, které znázorňují pořadí, v jakém se znaky čtou, se nazývají **virtuální (pomyslné) směrové šipky** a v dokumentu jsou vyznačeny červeně.

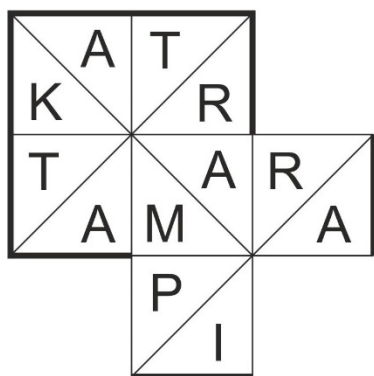
Obr. 1a

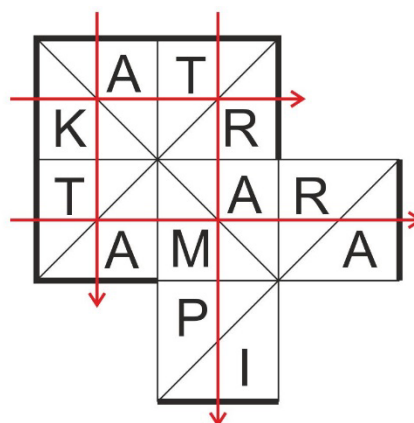
Obr. 1b

3. Řazení a čtení znaků v mozaikových políčkách děleného koridoru

Obrázek 2a ukazuje základní situaci z běžné praxe, v níž se po řádcích zapisuje (řadí) a čte: KATR, TAMARA, a po sloupcích AKTA, TRAMPI. Ve vodorovném směru vpisování se vždy nejprve čte znak v políčku „*před spojnici*“ a pak znak v políčku „*za spojnici*“. Ve svislém směru se nejdříve čte znak „*nad spojnici*“ a pak následuje znak umístěný v políčku „*pod spojnici*“. Pořadí vpisovaných znaků a jejich čtení lze naznačit pomocnou **virtuální směrovou šipkou** (*obr. 2b*), která probíhá děleným koridorem **ve směru vpisování výrazů** tak, že v prostoru základní sítky, resp. základního políčka, **protíná všechna rozdělovací linkou neoddělená mozaiková políčka**, v nichž je příslušný výraz umístěn. **Čtení znaků v tomto prostoru je tedy dáno pořadím, v jakém směrová šipka tato políčka protíná.** Tento princip je považován za přirozený. Zavedení pomocné virtuální směrové šipky je však užitečné zejména s ohledem na složitější případy.

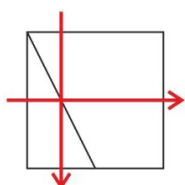

Obr. 2a

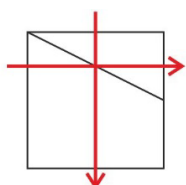

Obr. 2b

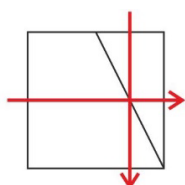
Spojnice vždy ohraničují prostor dvou mozaikových políček tak, že vepsané znaky se jednotně vyskytují „před spojnici“ a „za spojnici“, resp. „nad spojnici“ a „pod spojnici“. Poloha ani délka spojnic při tom nehraje roli, neboť se jedná o společný obecný znak. **Určujícím faktorem pro řazení a čtení znaků je pomocná virtuální směrová šipka** v nejbližším nadřazeném prostoru, zde tedy v prostoru základního políčka. Proto se znaky na všech *obrázcích 3* budou číst v prostoru základního políčka ve stejném pořadí jako v základní situaci na *obr. 1b* a v příkladech z běžné praxe na *obr. 2a, 2b*. Pro zavedení jiného (dalšího) pravidla není žádný důvod, jen by problém učinilo méně přehledným a méně jednoznačným.

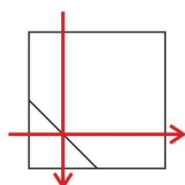
Obr. 3a

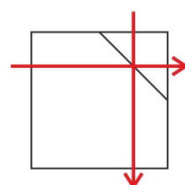
Obr. 3b

Obr. 3c

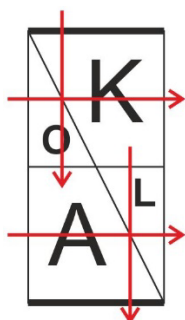

Obr. 3d

Obr. 3e

V praxi se často objevuje případ na *obr. 4*, který zobrazuje prostor dvou základních políček dělený 2 spojnici (nejedná se o 1 spojnici, neboť přímá čára dělí 2 políčka).

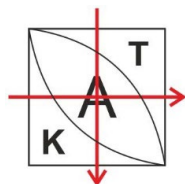

Obr. 4

Sled a čtení znaků v horním i spodním řádku jsou zřejmé: OK a AL. Při čtení znaků ve svislém směru se uplatní svislé **virtuální směrové šipky**, každá v prostoru každého základního políčka (tj. nadřazeného prostoru) **samostatně**. Platí **pravidlo, že prostor každého základního políčka se vepisuje a čte zvlášť (pravidlo virtuální šipky)**. Šipky naznačují, že nejdříve se ve svislém směru čte znak „nad spojnici“ a po něm znak „pod

spojnicí“. V našem případě je to čtení výrazu KOLA. Není důvod, aby se čtení odlišovalo od základních situací (obr. 1, 2 a 3).

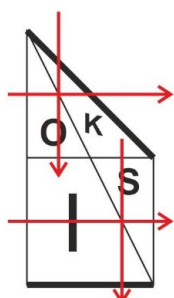
Zavedení pomocné virtuální směrové šipky řeší i komplikovanější případy, kdy v prostoru základních políček je více spojníc. Nejjednodušší z těchto případů je uveden na obr. 5, kde je použito středové čočkovité mozaikové políčko a v nadřazeném prostoru základního políčka se vyskytují dvě spojnice. Podle směrových šipek se čtou ve vodorovném směru znaky v pořadí KAT a ve svislém směru v pořadí TAK.

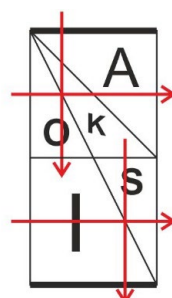
Obr. 5

Jiný příklad ukazují obr. 6a, 6b. Oba typy se mohou běžně vyskytovat při zpracování figurálních křížovek. Na obr. 6a se ve vodorovném směru čtou znaky ve sledu OK a IS, svisle pak výraz KOSI. Na obr. 6b se vodorovně řadí a čte OKA a IS, svisle pak podle směrových šipek v prostorech základních políček postupně AKOSI.

Povšimněme si, že ve vztahu ke znaku „A“ je znak „K“ pod spojnici, ale ve vztahu ke znaku „O“ je nad spojnici. Dále je dodrženo **pravidlo, že prostor každého základního políčka se řadí (vpisuje) a čte zvlášť**, proto nelze např. číst na obr. 6a KSI nebo na obr. 6b AKSI s vynecháním znaku „O“. Není žádný rozumný důvod, aby zde byl uplatněn jiný speciální způsob čtení a zaváděna další komplikující pravidla, odlišná např. od čtení na obr. 4.

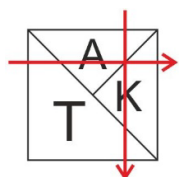

Obr. 6a

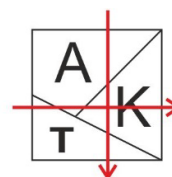

Obr. 6b

Stejný jednotný princip je uplatněn i při použití dílčích spojníc na obr. 7a, 7b. Je však třeba dbát na to, aby virtuální směrová šipka procházela všemi mozaikovými políčky v prostoru základního políčka. V obou případech se čte vodorovně TAK a svisle AKT.

Obr. 7a

Obr. 7b

Na *obr. 8a, b, c* je možné ukázat, že pomocí virtuální směrové šipky lze řešit i komplikovanější případy.

Obr. 8a

Obr. 8b

Obr. 8c

Podle jednoduchého **pravidla virtuální směrové šipky** se na obrázcích 8a, 8b, 8c ve svislém směru čtou v prostoru **každého** základního políčka vždy nejdříve znaky nad spojnicemi a následně znaky pod spojnicemi. Proto na *obr. 8a* se čte LOUTKA, na *obr. 8b* (s rozdělovací linkou) LOUKA + LOTKA (nikoli např. LUKA + LOTA; o užití znaménka + pojednává Příloha Směrnic *Řazení legendových výrazů*) a na *obr. 8c* KLUKA; OTKA (nikoli KLUK a OTA).

Obdobnou situaci ilustrují *obr. 9a, 9b, 9c* s převrácenými mozaikami. V souladu s uplatněním svislých virtuálních směrových šipek se tak čtou výrazy ve svislém směru podle pořadí znaků takto: *obr. 9a* – KATION, *obr. 9b* ANION + ANTON, *obr. 9c* KAIN + KATO.

Obr. 9a

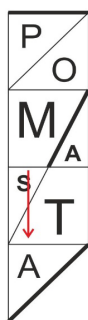

Obr. 9b

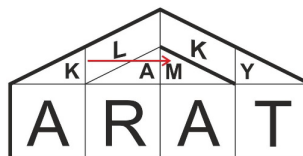
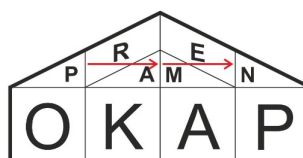

Obr. 9c

Příklady řazení znaků a čtení výrazů z křížovkářské praxe ukazují *obr. 10* a *obr. 11a, 11b*:

Obr. 10

Obr. 11a, 11b

Ve svislém směru se na *obr. 10* po sobě čtou výrazy POMSTA; ASTA. Grafika síťky může svádět k tomu, aby se četl výraz ATA (podobně jako u grafiky na *obrázcích 8 a 9*), to by však bylo nesprávné, neboť mezi znaky S a T není rozdělovací značka, a proto je třeba číst **celý obsah nadřazeného prostoru základního políčka**. Obdobně na *obr. 11a* se vodorovně v mozaikových políčkách čte výraz PRAMEN a na *obr. 11b* výrazy KLAKY + KLAM a nikoli KLKY + KLAM (viz též Přílohu Směrnic *Řazení legendových výrazů*).

4. Povinnosti autorů specifikovat složitější případy

Jak ukazuje křížovkářská praxe (a autorská kreativita), ne vždy je možné virtuální směrovou šipkou protnout všechna mozaiková políčka v prostoru základního políčka či základní síťky, jinými slovy – **ne vždy lze pravidlo směrové šipky použít**. V korespondenční praxi se vyskytly speciální případy děleného koridoru s rovnoběžnými spojnicemi, tzv. **půleného koridoru** (viz *obr. 12*).

Obr. 12

Ať již má autor k použití takto půleného koridoru, v němž nelze ve vodorovném směru proložit směrovou šipku, jakýkoli důvod, mělo by být řešiteli zřejmé, jakému pořadí legendových výrazů odpovídá konkrétní způsob vpisování znaků. Přirozené řazení a čtení znaků je v tomto případě zřejmé. Zde však jde spíše o řazení vpisovaných (a tím i legendových) výrazů, které se řídí citovanou Přílohou Směrnic *Řazení legendových výrazů*.

Pokud se autor rozhodne pro složité grafické ztvárnění své křížovky, pak v takových případech, kdy nelze použít obecného a jednoduchého pravidla virtuální směrové šipky, nebo v případech, které nejsou podchyceny výše uvedenými pravidly, **musí podat řešiteli náležitý návod**, jak v konkrétních speciálních případech postupovat, tj. jaký zvláštní typ řazení znaků a z něj plynoucí čtení výrazů použil.

Schváleno OKK dne 2. března 2019.